

שם אשה אלמנה לכלכלה. הנה צויתי - מיום שנברא העולם. וכך בכל מעשה ומעשה שהתחדש בעולם, הקדוש ברוך הוא צוה את אותו מעשה מיום שנברא האדם. אף כאן ויאמר ה' לדג, ויאמר - מששת ימי בראשית אמר לו.

כאן יש לנו סמוך העולם על מעשי בני אדם בעולם הזה. יונה שירד לספינה, זוהי נשמת האדם שיוצרת לעולם הזה להיות בגוף האדם. למה נקראת יונה? משום שפיון שמשפתפת בגוף, אזי היא יונה בעולם הזה, כמו שנאמר (ויקרא כח) ולא תונו איש את עמיתו. ואז האדם הולך בעולם הזה כמו ספינה בתוך הים הגדול שמתחשבת להשבר, כמו שנאמר והאניה חשבה להשבר.

ואדם, כשהוא חוטא בעולם הזה וחושב שבורח מלפני אדונו ולא שם לב לאותו העולם, ואז מטיל הקדוש ברוך הוא רוח סערה חזקה - זוהי גזרת הדין שעומדת תמיד לפני הקדוש ברוך הוא ומבקשת את דין האדם מלפניו, וזוהי שמטה את הספינה ומזכירה את חטאי האדם לתפס אותו.

ביון שנתפס אדם על ידי אותה סערה בבית חליו, מה כתוב? ויונה ירד אל ירפתי הספינה וישכב וירדם. אף על גב שאדם בבית חליו, הנשמה לא מתעוררת לשוב לפני אדונו ולפדות את חטאיו. מה כתוב? ויקרב אליו רב החובל. מי זה רב החובל? זה יצר טוב שמנהיג את הכל. ויאמר לו מה לך נרדם קום קרא אל אלהיך וגו'. אין השעה לישון, שהרי מעלים אותך לדין על כל מה שעשית בעולם הזה, שוב מחטאך.

דתפוק מניה אתתא, דתיזון לאליהו, דכתיב, (מלכים א יז) הנה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלה. הנה צויתי, מיומא דאתברי עלמא. וכן בכל עובדא ועובדא דאתחדש בעלמא, קדשא בריך הוא פקיד ההוא עובדא מיומא דאתברי עלמא. אוף הכא, ויאמר יי' לדג, ויאמר, משית יומין דבראשית קאמר ליה.

הכא אית לן סמוך בעלמא, על עובדין דבני נשא בהאי עלמא. יונה דנחת לספינה, דא איהי נשמתא דבר נש, דנחתא להאי עלמא למהוי בגופא דבר נש. אמאי אתקרי יונה. בגין דכיון דאשתתפת בגופא, פדין איהי יונה בהאי עלמא. כמה דאתמר, (ויקרא כח) ולא תונו איש את עמיתו. וכדין בר נש אזיל בהאי עלמא, פספינה בגו נמא רבא, דחשיבת לאתברא, כמה דאת אמר (יונה א) והאניה חשבה להשבר. ובר נש פד איהו בהאי עלמא חטי, וחישיב דערק מקמי מאריה. ולא אשגח בההוא עלמא. וכדין אטיל קדשא בריך הוא רוח סערה תקיפא. דא איהי גזירת דינא, דקיימא תדיר קמי קדשא בריך הוא. ובעאת דינא דבר נש מקמיה, ודא איהו דקא מטי לספינה, ואדפר חובוי דבר נש לאתפסא ליה.

ביון דאתפס בר נש על ידא דההיא סערה בבי מרעיה, מה כתיב ויונה ירד אל ירפתי הספינה וישכב וירדם. אף על גב דבר נש בבי מרעיה, נשמתא לא אתערת לאתבא קמי מאריה, למפרק חובוי. מה כתיב, ויקרב אליו רב החובל. מאן רב החובל. דא יצר טוב, דאיהו מנהיג פלא. ויאמר לו מה לך נרדם קום קרא אל אלהיך וגו'. לאו שענתא הוא למדמד, דהא סלקין לך לדינא, על כל מה דעבדת בהאי עלמא, טוב מחובך.

התבונן בדברים הללו ושוב לאדונך. מה מלאכתך - שאתה עסקת בה בעולם הזה, והודיה עליה לפני רבונך. ומאין תבוא - הסתפל מאין באת, מטפה סרוחה, ואל תתנאה לפניו. מה ארצה - הסתפל שהרי מהארץ נבראת ולא רץ תשוב. ואי מזה עם אתה - הסתפל אם יש לך זכות אבות שתגן עליך.

ביון שמעלים אותו לדין בבית דין של מעלה, אותה סערה, שהיא גזרת הדין שסוערת על האדם, מבקשת מהמלך לדון אותם התפוסים של המלך, וכלם באים אחד אחד לפניו. באותה שעה מתקרבים בית הדין. יש מהם שפותחים בזכות, ויש מהם שפותחים בחובה, וגזרת הדין תובעת דין.

ואם אותו אדם לא זוכה בדין, מה כתוב? ויחטרו האנשים להשיב אל היבשה ולא יכלו. הם משתדלים אותם שמורים זכותו להשיבו אל העולם הזה ולא יכלו. מה הטעם? פי הים הולך וסער עליהם. גזרת הדין הולכת וסוערת בחטאי האדם ומתגברת עליהם.

אז מורידים עליו שלשה שליחים ממנים: אחד שפוטב כל הזכות וכל החטאים שעשה האדם בעולם הזה. ואחד שעושה חשבון ימיו. ואחד שהיה הולך עמו פשהה במעי אמו, והרי בארנו שגזרת הדין לא שוככת עד לאותו זמן, שכתוב וישאו את יונה. וישאו, כשנוטלים אותו מביתו לבית הקברות.

ואז מכרזים עליו. אם הוא צדיק - מכרזים עליו ואומרים: תנו כבוד לדמות המלך, (ישעיהו) יבוא שלום וינוחו על משכבותם הלק נכחו. מנין לנו? שכתוב (שם) והלק לפניך צדקה כבוד ה' יאספק. ואם הוא רשע - מכרזים עליו ואומרים: אוי לו לפלוני, טוב לו שלא היה נברא. ואז מה כתוב?

אסתבר במלין אלין, ותוב למארך. מה מלאכתך דאת עסקת בה בהאי עלמא, ואודי עלה קמי מארך. ומאין תבא, אסתפל מאין באת, מטפה סרוחה, ולא תתגאי קמיה. מה ארצה, אסתפל דהא מארעא אתבריאת, ולארעא תיתוב. ואי מזה עם אתה, אסתפל אי אית לך זכו דאבהן, דיגין עלך.

ביון דסלקין ליה לדינא, בבי דינא דלעילא, ההיא סערה, דאיהי גזרת דינא, דסעיר עליה דבר נש, תבעת מן מלפא למידן אינון תפיסין דמלפא, וכלהו אתיין חד חד קמיה. ביה שעטא אתקריבו בי דינא. אית מנהון דפתחי בזכות, ואית מנהון דפתחי בחובה. וגזרת דינא תבעת דינא.

ואי ההוא בר נש לא זכי בדינא, מה כתיב ויחטרו האנשים להשיב אל היבשה ולא יכלו. משתדלין אינון דאורו זכותיה לאתבא ליה להאי עלמא, ולא יכלו. מאי טעמא. פי הים הולך וסוער עליהם, גזרה דדינא, אזיל וסעיר בחובי דבר נש, ואתגבר עלייהו.

בדין נחתין עליה תלת שליחן ממנן, חד דכתיב פל זכוון, וכל חובין, דעבד בר נש בהאי עלמא. וחד דעביד חשבון יומיו. וחד דהוה אזיל עמיה, פד הוה במעי אמיה. והא אוקימנא דגזרת דינא לא שכיף, עד ההוא זמנא דכתיב, וישאו את יונה. וישאו: פד נטלי ליה מביתיה, לבי קברי.

בדין מכרזי עלוי. אי איהו זפאה, מכרזי עליה ואמרי, הבו יקר לדיוקנא דמלפא, (ישעיה

יבא שלום וינוחו על משכבותם הלק נכחו. מנא לן. דכתיב, (ישעיהו) והלק לפניך צדקה

שלום וינוחו על משכבותם הלק נכחו. מנין לנו? שכתוב (שם) והלק לפניך צדקה כבוד ה' יאספק. ואם הוא רשע - מכרזים עליו ואומרים: אוי לו לפלוני, טוב לו שלא היה נברא. ואז מה כתוב?